2021 m. birželio 24 d., ketvirtadienis

P9_TA(2021)0313

Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita

2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Komisijos 2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos (2021/2025(INI))

(2022/C 81/03)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 295 straipsnį,

— ypač atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2 straipsnį, 3 straipsnio 1 dalį, 3 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą, 4 straipsnio 3 dalį ir 5, 6, 7 bei 11 straipsnius,

— atsižvelgdamas į SESV straipsnius, susijusius su pagarba demokratijai, teisinei valstybei ir pagrindinėms teisėms, jų apsauga bei skatinimu Sąjungoje, įskaitant SESV 70, 258, 259, 260, 263 ir 265 straipsnius,

— atsižvelgdamas į Protokolą Nr. 1 dėl nacionalinių parlamentų vaidmens Europos Sąjungoje ir į Protokolą Nr. 2 dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo, pridėtus prie Sutarčių,

— atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija),

— atsižvelgdamas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) praktiką,

— atsižvelgdamas į ES sutarties 49 straipsnį, Kopenhagos kriterijus ir Sąjungos teisyną, kurį turi įgyvendinti šalis kandidatė, pageidaujanti įstoti į Sąjungą (*acquis*),

— atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 30 d. Komisijos komunikatą „2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje“ (COM(2020)0580),

— atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo [1] (Teisinės valstybės sąlygų reglamentas),

— atsižvelgdamas į 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/692, kuriuo nustatoma Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1381/2013 ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 390/2014 [2],

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

— atsižvelgdamas į JT dokumentus dėl žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos bei JT visuotinio periodinio vertinimo rekomendacijas ir ataskaitas, taip pat į JT sutartimis įsteigtų organų sprendimus, susijusius su teismų praktika, ir Žmogaus teisių tarybos įgaliotųjų ekspertų sistemą,

— atsižvelgdamas į 1999 m. kovo 8 d. Jungtinių Tautų deklaraciją dėl žmogaus teisių gynėjų,

— atsižvelgdamas į Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro, Vyriausiojo tautinių mažumų reikalų komisaro, atstovo žiniasklaidos laisvės klausimais bei kitų Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) organų rekomendacijas ir ataskaitas,

— atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, Europos socialinę chartiją, Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką ir Europos socialinių teisių komiteto išaiškinimus, taip pat Parlamentinės Asamblėjos, Ministrų Komiteto, žmogaus teisių komisaro, Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija, Kovos su diskriminacija, įvairovės ir įtraukties iniciatyvinio komiteto, Venecijos komisijos bei kitų Europos Tarybos organų konvencijas, rekomendacijas, rezoliucijas, nuomones ir ataskaitas,

---

[1] OL L 433 I, 2020 12 22, p. 1.
[2] OL L 156, 2021 5 5, p. 1.

2021 m. birželio 24 d., ketvirtadienis

— atsižvelgdamas į 2007 m. gegužės 23 d. Europos Tarybos ir Europos Sąjungos susitarimo memorandumą bei 2020 m. liepos 8 d. Tarybos išvadas dėl ES bendradarbiavimo su Europos Taryba 2020–2022 m. prioritetų,

— atsižvelgdamas į JT konvenciją prieš korupciją,

— atsižvelgdamas į JT tarptautinę konvenciją dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo,

— atsižvelgdamas į 2020 m. balandžio 7 d. Europos Tarybos priemonių rinkinį valstybėms narėms „Pagarba demokratijai, teisinei valstybei ir žmogaus teisėms per COVID-19 sveikatos krizę“,

— atsižvelgdamas į tarpinę ataskaitą dėl priemonių, kurių ES valstybės narės ėmėsi reaguodamos į COVID-19 krizę, ir jų poveikio demokratijai, teisinei valstybei ir pagrindinėms teisėms, kurią per savo 124-ąją plenarinę sesiją 2020 m. spalio 8 d. priėmė Venecijos komisija,

— atsižvelgdamas į Europos Tarybos platformos žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti organizacijų partnerių 2020 m. metinę ataskaitą,

— atsižvelgdamas į 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos pagrįstą pasiūlymą dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo, parengtą vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties 7 straipsnio 1 dalimi (COM(2017)0835),

— atsižvelgdamas į 2019 m. liepos 17 d. Komisijos komunikatą „Teisinės valstybės principo stiprinimas Sąjungoje. Veiksmų planas“ (COM(2019)0343),

— atsižvelgdamas į 2020 m. ES teisingumo rezultatų suvestinę,

— atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 19 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę „Tolesnis teisinės valstybės stiprinimas Sąjungoje. Esama padėtis ir galimi tolesni veiksmai“, kurioje siūloma įsteigti metinį forumą pagrindinių teisių ir teisinės valstybės klausimais,

— atsižvelgdamas į 2020 m. birželio mėn. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto grupės dėl pagrindinių teisių ir teisinės valstybės principų ataskaitą „2018–2019 m. nacionaliniai pokyčiai iš pilietinės visuomenės perspektyvos“,

— atsižvelgdamas į 2018 m. sausio 17 d. ES pagrindinių teisių agentūros ataskaitą „Iššūkiai, su kuriais susiduria pilietinės visuomenės organizacijos, dirbančios žmogaus teisių srityje ES“, į 2020 m. jos paskelbtus biuletenius dėl COVID-19 pandemijos poveikio pagrindinėms teisėms ES bei kitas jos ataskaitas, duomenis ir priemones, visų pirma į Europos Sąjungos pagrindinių teisių informacinę sistemą (EFRIS),

— atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 10 d. ES pagrindinių teisių agentūros ataskaitą „Antisemitizmas: Europos Sąjungoje užregistruotų antisemitinių incidentų apžvalga“,

— atsižvelgdamas į Europos lyčių lygybės instituto ataskaitą „Pekinas + 25: penktoji Pekino veiksmų platformos įgyvendinimo ES valstybėse narėse apžvalga“, paskelbtą 2020 m. kovo 5 d.,

— atsižvelgdamas į 2014 m. gruodžio 16 d. Europos Sąjungos Tarybos ir Taryboje posėdžiaujančių valstybių narių išvadas dėl pagarbos teisinės valstybės principui užtikrinimo,

— atsižvelgdamas į 2020–2025 m. ES lyčių lygybės strategiją, 2020–2025 m. ES LGBTIQ lygybės strategiją, 2021–2024 m. ES vaiko teisių strategiją ir 2021–2030 m. ES neįgaliųjų teisių strategiją,

— atsižvelgdamas į 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planą bei ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginį planą,

— atsižvelgdamas į savo 2016 m. spalio 25 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo ([3]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. kovo 1 d. rezoliuciją dėl Komisijos sprendimo pasinaudoti ES sutarties 7 straipsnio 1 dalimi dėl padėties Lenkijoje ([4]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. balandžio 19 d. rezoliuciją dėl poreikio parengti Europos vertybių priemonę siekiant remti pilietinės visuomenės organizacijas, propaguojančias pagrindines vertybes Europos Sąjungoje vietos ir nacionaliniu lygmeniu ([5]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. balandžio 19 d. rezoliuciją „Tiriamosios žurnalistikos atstovų apsauga Europoje: Slovakijos žurnalistų Jáno Kuciako ir Martinos Kušnírovos atvejis“ ([6]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. rugsėjo 12 d. rezoliuciją dėl pasiūlymo, kuriuo pagal Europos Sąjungos sutarties 7 straipsnio 1 dalį Taryba raginama nustatyti, ar esama aiškaus pavojaus, kad Vengrija šiurkščiai pažeidžia vertybes, kuriomis grindžiama Sąjunga ([7]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. lapkričio 13 d. rezoliuciją dėl teisės viršenybės Rumunijoje ([8]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. lapkričio 14 d. rezoliuciją dėl poreikio sukurti visapusišką ES mechanizmą, skirtą demokratijai, teisinei valstybei ir pagrindinėms teisėms apsaugoti ([9]),

— atsižvelgdamas į savo 2019 m. vasario 13 d. rezoliuciją dėl priešiškos reakcijos į moterų teises ir lyčių lygybę ES ([10]),

— atsižvelgdamas į savo 2019 m. kovo 28 d. rezoliuciją dėl teisinės valstybės ir kovos su korupcija ES, ypač Maltoje ir Slovakijoje, padėties ([11]),

— atsižvelgdamas į savo 2019 m. gruodžio 18 d. rezoliuciją dėl teisinės valstybės padėties Maltoje po neseniai atskleistų faktų apie Daphnės Caruanos Galizios nužudymą ([12]),

— atsižvelgdamas į savo 2019 m. gruodžio 18 d. rezoliuciją dėl LGBTI asmenų viešo diskriminavimo ir prieš juos nukreiptos neapykantos retorikos, įskaitant zonas be LGBTI asmenų ([13]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. sausio 15 d. rezoliuciją dėl metinės žmogaus teisių ir demokratijos pasaulyje 2018 m. ir Europos Sąjungos politikos šioje srityje ataskaitos ([14]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. sausio 16 d. savo rezoliuciją dėl pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį vykstančių klausymų dėl Lenkijos ir Vengrijos ([15]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. balandžio 17 d. rezoliuciją dėl suderintų ES veiksmų kovojant su COVID-19 pandemija ir jos padariniais ([16]),

---

([3]) OL C 215, 2018 6 19, p. 162.
([4]) OL C 129, 2019 4 5, p. 13.
([5]) OL C 390, 2019 11 18, p. 117.
([6]) OL C 390, 2019 11 18, p. 111.
([7]) OL C 433, 2019 12 23, p. 66.
([8]) OL C 363, 2020 10 28, p. 8.
([9]) OL C 363, 2020 10 28, p. 45.
([10]) OL C 449, 2020 12 23, p. 102.
([11]) OL C 108, 2021 3 26, p. 107.
([12]) Priimti tekstai, P9_TA(2019)0103.
([13]) Priimti tekstai, P9_TA(2019)0101.
([14]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0007.
([15]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0014.
([16]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0054.

2021 m. birželio 24 d., ketvirtadienis

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. birželio 19 d. rezoliuciją dėl antirasistinių protestų po George'o Floydo mirties ([17]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. birželio 19 d. rezoliuciją dėl Čekijos Respublikos ministro pirmininko netinkamo ES fondų panaudojimo ir galimo interesų konflikto tyrimo atnaujinimo ([18]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. rugsėjo 17 d. rezoliuciją dėl pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo ([19]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. spalio 7 d. rezoliuciją dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo ([20]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. spalio 8 d. rezoliuciją dėl teisinės valstybės principo taikymo ir pagrindinių teisių padėties Bulgarijoje ([21]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. lapkričio 25 d. rezoliuciją „Žiniasklaidos laisvės stiprinimas: žurnalistų apsauga Europoje, neapykantos retorika, dezinformacija ir platformų vaidmuo“ ([22]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. lapkričio 26 d. rezoliuciją dėl 2018–2019 m. metinio pranešimo dėl pagrindinių teisių padėties Europos Sąjungoje ([23]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. gruodžio 17 d. rezoliuciją dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos, Tarpinstitucinio susitarimo, ES ekonomikos gaivinimo priemonės ir Reglamento dėl teisinės valstybės principo ([24]),

— atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 11 d. rezoliuciją dėl ES paskelbimo LGBTIQ asmenų laisvės erdve ([25]),

— atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 25 d. rezoliuciją dėl Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 taikymo (teisinės valstybės sąlygų mechanizmas) ([26]),

— atsižvelgdamas į savo 2021 m. balandžio 29 d. rezoliuciją dėl Daphnės Caruanos Galizios nužudymo ir teisinės valstybės padėties Maltoje ([27]),

— atsižvelgdamas į savo atliktą Europos pridėtinės vertės įvertinimą, pridėtą prie 2016 m. spalio mėn. savo iniciatyva teikiamo teisėkūros pranešimo dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo,

— atsižvelgdamas į savo atliktą 2020 m. balandžio 23 d. ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo Europos pridėtinės vertės išankstinį įvertinimą,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės komiteto, Teisės reikalų komiteto, Konstitucinių reikalų komiteto ir Peticijų komiteto nuomones,

— atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto pranešimą (A9-0199/2021),

---

([17]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0173.
([18]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0164.
([19]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0225.
([20]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0251.
([21]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0264.
([22]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0320.
([23]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0328.
([24]) Priimti tekstai, P9_TA(2020)0360.
([25]) Priimti tekstai, P9_TA(2021)0089.
([26]) Priimti tekstai, P9_TA(2021)0103.
([27]) Priimti tekstai, P9_TA(2021)0148.

A. kadangi Sąjunga grindžiama ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintomis bendromis pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, vertybėmis, kurios yra bendros valstybėms narėms ir kuriomis norėdamos įstoti į Sąjungą turi vadovautis šalys kandidatės; kadangi demokratija, teisinės valstybės principas ir pagrindinės teisės yra viena kitą sutvirtinančios vertybės, kurias pamynus Sąjungai gali kilti sisteminė grėsmė; kadangi reikalavimas laikytis teisinės valstybės principo visai Sąjungai ir jos valstybėms narėms keliamas visais valdymo lygmenimis;

B. kadangi kasmetinis teisinės valstybės principo taikymo vertinimo ciklas puikiai papildo turimas priemones, skirtas ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintoms vertybėms išsaugoti, nes jo metu padėtis visose ES valstybėse narėse analizuojama remiantis keturiais ramsčiais, tiesiogiai susijusiais su pagarba teisinės valstybės principui; kadangi jis numatytas kaip metinis ciklas, siekiant užtikrinti teisinės valstybės principo taikymą ir užkirsti kelią problemų atsiradimui ar gilėjimui;

C. kadangi pirmoji (2020 m.) Komisijos teisinės valstybės principo taikymo ataskaita yra ribotos apimties, nes neapima visų ES vertybių, išvardytų ES sutarties 2 straipsnyje;

D. kadangi, įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, Chartija tapo pilnaverčiu Sutarčių komponentu, taigi nuo šiol yra teisiškai privaloma visoms ES institucijoms, agentūroms ir kitoms įstaigoms bei ES valstybėms narėms, kai taikomi ES teisės aktai; kadangi tikra pagrindinių teisių kultūra turi būti plėtojama, puoselėjama ir stiprinama ne tik ES institucijose, bet ir valstybėse narėse, ypač kai jos taiko ES teisę viduje ir palaiko santykius su ES nepriklausančiomis šalimis;

E. kadangi, nors 2020 m. ataskaitoje reiškiamas susirūpinimas ir didinamas informuotumas, joje nepateikiamas nei pakankamas kiekvienos šalies įgyvendintų pokyčių veiksmingumo įvertinimas, nei kokios nors aiškios konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos ar analizė, kaip bėgant laikui teisinės valstybės principo laikėsi kiekviena šalis, o tai gali pakenkti ja numatytam prevenciniam poveikiui;

F. kadangi, nenumačius efektyvių tolesnių veiksmų, kurie būtų įgyvendinami kasmetinės stebėsenos pagrindu, 2020 m. ataskaita gali nepadėti užkirsti kelio sisteminėms problemoms ir teisinės valstybės padėties blogėjimui, kuris pastaraisiais metais stebimas ne vienoje ES valstybėje narėje, šių problemų aptikti ar veiksmingai spręsti; kadangi teisinės valstybės principo laikymasis yra esminė patikimo finansų valdymo užtikrinimo ir Sąjungos finansinių interesų apsaugos prielaida;

G. kadangi rimtos teisinės valstybės problemos, su kuriomis susiduriama įvairiose valstybėse narėse, įvardijamos ne vienoje per keletą pastarųjų metų priimtoje Parlamento rezoliucijoje ([28]);

H. kadangi teisinės valstybės ir pagrindinių teisių padėties blogėjimas kai kuriose valstybėse narėse rimtai kenkia tarpusavio pasitikėjimui laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės veikimo požiūriu ir kelia grėsmę Sąjungos tikslams, įtvirtintiems ES sutarties 3 straipsnyje: tai iliustruoja keletas atvejų, kai kilus didelių abejonių dėl teisminių institucijų nepriklausomumo buvo susidariusi įtampa sprendžiant Europos arešto orderio klausimą;

I. kadangi valstybių narių ombudsmeno ir lygybės tarnybos atlieka nepaprastai svarbų vaidmenį apsaugodamos tokius esminius teisinės valstybės principus, kaip skaidrumas, atskaitomybė ir tinkamas procesas;

J. kadangi neatidėliotinos priemonės, kurių buvo imtasi reaguojant į COVID-19 pandemiją, neigiamai paveikė ES piliečių galimybes naudotis tokiomis pagrindinėmis teisėmis, kaip teisė laisvai judėti, teisė kreiptis į teismą, teisė gauti viešos informacijos, teisė į privatumą, asociacijų ir susirinkimų laisvės bei galimybė daryti įtaką demokratinei stabdžių ir atsvarų sistemai; kadangi dėl to nepaprastai svarbu užtikrinti, kad būtų taikoma veiksminga vyriausybių veiksmų stabdžių ir atsvarų sistema, siekiant apginti ES piliečių teises;

K. kadangi ne vienoje valstybėje narėje smuko tarptautiniai spaudos laisvės reitingai ir išaugo smurto prieš žurnalistus mastas; kadangi grėsmės žiniasklaidos laisvei apima žurnalistų persekiojimą ir išpuolius prieš juos, žurnalistų teisinės apsaugos nepaisymą bei žiniasklaidos užgrobimą ir ekonominiais ar politiniais tikslais motyvuojamus veiksmus žiniasklaidos sektoriuje; kadangi nerimą keliantys pokyčiai, kuriais siekiama nutildyti laisvą žodį ir suvaržyti spaudos laisvę, yra blogas pavyzdys ES ir narystės ES siekiančiose šalyse;

([28]) Pvz., žr. čia minėtas 2018 m. kovo 1 d., 2018 m. balandžio 19 d., 2018 m. lapkričio 13 d., 2019 m. kovo 28 d., 2019 m. gruodžio 18 d., 2020 m. birželio 19 d., 2020 m. spalio 8 d. ir 2021 m. balandžio 29 d. rezoliucijas.

2021 m. birželio 24 d., ketvirtadienis

L. kadangi būtina stiprinti ir racionalizuoti esamus mechanizmus bei sukurti veiksmingą ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmą, siekiant užtikrinti, kad visoje Sąjungoje būtų laikomasi Sutartyse įtvirtintų principų ir vertybių;

M. kadangi pagarba mažumų teisėms yra vienas iš politinių kriterijų, kuriais tapdama ES nare turi vadovautis šalis kandidatė; kadangi Sąjungai tenka svarbus vaidmuo užtikrinant tautinių ir kalbinių mažumų teises šalyse kandidatėse; kadangi Parlamentas jau yra raginęs Komisiją ([29]) priimti bendrą minimalių ES standartų sistemą, siekiant apsaugoti mažumoms priklausančių asmenų teises, nepajudinamai įtvirtintas teisinėje sistemoje, pagal kurią užtikrinama demokratija, teisinės valstybės principas ir pagrindinės teisės visoje Sąjungoje;

I. ***2020 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita: pamokos 2021-iesiems***

1. teigiamai vertina Komisijos pirmąją metinę teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; mano, kad gyvybiškai svarbu sukurti Europos teisinės valstybės principo taikymo stebėsenos ir užtikrinimo sistemą; pakartoja, kad svarbu iš anksto atpažinti rizikas ir užkirsti kelią pagrindinių teisių ir teisinės valstybės principo pažeidimams, užuot reagavus *ex post*, kai tokie pažeidimai kartojasi; todėl ragina toliau plėtoti šią naują priemonę;

2. palankiai vertina tai, kad į Komisijos metinę teisinės valstybės padėties valstybėse narėse apžvalgą įtrauktas ir teisingumo sistemų veikimas, ir kovos su korupcija sistema, ir žiniasklaidos pliuralizmas, ir tam tikri su stabdžių ir atsvarų sistema susiję instituciniai klausimai, įskaitant – tam tikru mastu – pilietinę erdvę; be to, ragina į metines ataskaitas įtraukti kai kuriuos svarbius Venecijos komisijos 2016 m. Teisinės valstybės kontrolinio sąrašo elementus, pvz., teisines apsaugos priemones, kuriomis būtų užkertamas kelias viešojo sektoriaus institucijų savivalei ir piktnaudžiavimui valdžia, teisininkų nepriklausomumą ir nešališkumą, lygybę prieš įstatymą bei nediskriminavimą; ragina Komisiją dėmesį atkreipti ir į teigiamas tendencijas valstybėse narėse, kurios galėtų būti geri, sektini pavyzdžiai kitiems;

3. labai gerai vertina tai, kad į ataskaitą įtraukti konkrečioms šalims skirti skyriai; puikiai vertina Komisijos pastangas bendradarbiauti su nacionalinėmis vyriausybėmis ir nacionaliniais parlamentais bei pilietine visuomene ir kitais nacionaliniais subjektais; ragina Komisiją labiau stengtis gilinti šalių analizes, kad būtų galima geriau įvertinti iššūkių, susijusių su teisine valstybe, rimtumą; mano, kad daugiau laiko turėtų būti skiriama Komisijos vizitams į šalis, taip pat ir vietoje, siekiant užtikrinti platesnį bendradarbiavimą ir dialogą su nacionalinėmis valdžios institucijomis bei pilietine visuomene; mano, kad Komisija turėtų išsamiau informuoti apie šiuos vizitus, siekiant puoselėti teisinės valstybės principo laikymosi kultūrą nacionaliniu lygmeniu;

4. teigiamai vertina tai, kad visos valstybės narės tikrinamos taikant tuos pačius rodiklius ir metodiką; tačiau pabrėžia, kad, vienodai pristatant skirtingo pobūdžio nusižengimus, rizikuojama sumenkinti pačius rimčiausius teisinės valstybės principo pažeidimus; primygtinai ragina Komisiją savo ataskaitose juos atskirti nurodant, kurie teisinės valstybės principo pažeidimai yra sisteminiai, o kurie pavieniai, nesusiję; akcentuoja potencialią prevencinę metinės teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos naudą; laikosi nuomonės, kad būtinas nuodugnesnis įvertinimas, siekiant nustatyti, ar ataskaitos prevencinis poveikis pakankamas; mano, jog vienaip ar kitaip aišku, kad taip nėra valstybių narių, kurių atžvilgiu imtasi 7 straipsnio 1 dalies procedūros, atveju; mano, kad į 2020 m. ataskaitą galėjo būti įtraukta daugiau nuodugnesnių ir skaidresnių vertinimų nurodant, ar su rimtais trūkumais ES vertybių požiūriu, rimtu jų pažeidimo pavojumi arba faktiniu jų pažeidimu susidurta kiekvieno ramsčio, analizuoto konkrečioms šalims skirtuose skyriuose, atveju; yra įsitikinęs, kad šie vertinimai būtini norint suformuluoti išvadas apie teisinės valstybės principo padėtį ir apibrėžti tolesnius veiksmus bei taisomąsias priemones ir mechanizmus; būsimosiose ataskaitose ragina vadovautis sintetiniu požiūriu, siekiant aiškiai įvardyti, kur su didžiausiais pavojais ir problemomis susiduriama visose valstybėse narėse; ragina Komisiją atitinkamai atnaujinti savo metodiką ir nepagrįstai nedelsiant nuolat informuoti Parlamentą;

5. mano, kad 2020 m. ataskaita yra pernelyg aprašomojo pobūdžio ir joje nėra pakankamos analizės; ragina Komisiją ateityje užtikrinti, kad ataskaita būtų labiau analitinio pobūdžio; mano, kad į būsimas ataskaitas reikėtų įtraukti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip spręsti nustatytus nerimą keliančius klausimus ar ištaisyti pažeidimus, įskaitant su įgyvendinimu susijusius terminus, kai reikia, ir įgyvendinti lyginamuosius standartus; ragina Komisiją į ataskaitas įtraukti nuorodas apie tolesnius veiksmus, kurių imtasi įgyvendinant jos rekomendacijas, ir taisomuosius veiksmus;

([29]) 2018 m. lapkričio 13 d. rezoliucija dėl ES mažumoms taikomų minimalių standartų (OL C 363, 2020 10 28, p. 13).

6. yra susirūpinęs dėl žiniasklaidos laisvės nykimo poveikio kitoms ataskaitoje analizuotoms sritims; mano, kad prieš akademikus, žurnalistus, teisėjus, teisininkus, pilietinės visuomenės organizacijas ir aktyvistus nukreiptomis šmeižto kampanijomis, t. y. strateginėmis bylomis prieš visuomenės dalyvavimą, siekiama sumažinti šių asmenų ir subjektų nepriklausomumą ir gebėjimą veikti atgrasant;

7. todėl ragina atlikti labiau integruotą į ataskaitą įtrauktų keturių ramsčių tarpusavio sąsajų analizę, taip pat išanalizuoti, kaip trūkumų derinys gali lemti sisteminius teisinės valstybės principo pažeidimus ir kelti atitinkamą riziką, taip pat nurodyti, jei jie daro įtaką Sąjungos finansiniams interesams arba kyla atitinkamas pavojus;

8. laikosi nuomonės, kad metinėse ataskaitose reikėtų įvardinti kompleksines ES lygmens tendencijas; mano, kad 2020 m. ataskaitoje nepateiktas vertinimas visos ES požiūriu; prašo Komisijos nustatyti atvejus, kai tam tikros priemonės ar praktika, kuriais pažeidžiami teisinės valstybės principas, žiniasklaidos laisvė, stabdžių ir atsvarų sistema ar kova su korupcija, vienoje valstybėje narėje tampa pavyzdžiu kitoms valstybėms narėms arba kai dėl tokios praktikos sunkumo ir masto gali kilti padarinių visai Sąjungai; ragina Komisiją įvertinti, kaip tokie išpuoliai silpnina demokratiją Sąjungoje; ragina ataskaitose išanalizuoti galimybę teikti pirmenybę šioms tendencijoms, įskaitant vis augančius nacionalinių konstitucinių teismų sudaromus sunkumus ES teisinei struktūrai, taip siekiant taisomuosius veiksmus koordinuoti ES lygmeniu; ragina Komisiją pateikti aiškius sisteminės dezinformacijos ir užsienio jėgų kišimosi kampanijų, kuriomis siekiama pakenkti visuomenės pasitikėjimui valstybės institucijomis ir nepriklausoma žiniasklaida, sykiu skatinant valstybes nares pereiti prie autoritarinio stiliaus valdymo struktūrų, pavyzdžius;

9. apgailestauja, kad 2020 m. ataskaitoje ne visos teisinės valstybės principo taikymo problemos buvo pakankamai išsamiai aprašytos; ragina Komisiją pagilinti savo ekspertines žinias apie konkrečias šalis ir atitinkamus pajėgumus, kad būtų galima sparčiau reaguoti į neigiamus įvykius valstybėse narėse; ragina Komisiją skirti pakankamai išteklių teisinės valstybės principo taikymo ES stebėsenai ir užtikrinimui;

10. pabrėžia, kad valstybių narių teisės aktai, teisinės valstybės principo laikymasis, stabdžių ir atsvarų sistema ir demokratinės institucijos, įskaitant jų nepriklausomumą, turėtų būti funkcionalūs ne tik *de jure*, bet ir *de facto*;

Teisingumo sistemos

11. palankiai vertina tai, kad stebimas valstybių narių teisingumo sistemų, įskaitant nacionalines baudžiamojo persekiojimo tarnybas, nepriklausomumas, kokybė ir efektyvumas taip pat jų pajėgumai teikti veiksmingą teisminę apsaugą, taip siekiant užtikrinti ES teisės laikymąsi; mano, kad taip pat reikėtų stebėti galimybių užtikrinti teisę kreiptis į teismą visiems, įskaitant teisę kreiptis į teismą ES lygmeniu, palankią aplinką ir priemones bei išteklius, kurie skirti teisei kreiptis į teismą užtikrinti; yra susirūpinęs dėl to, kad nėra tiesioginio teisių gynimo mechanizmo, kuriuo naudodamiesi ES piliečiai galėtų ginti savo teises, kaip nustatyta Chartijoje; mano, kad ataskaitose konkrečioms šalims skirtuose skyriuose reikėtų pateikti ne tik statišką glaudų vaizdą, bet ir visą atitinkamą informaciją apie teisinės valstybės principo laikymosi padėtį, įskaitant susijusias pirmines aplinkybes ir politinį kontekstą, kuriems esant įvyko įvykiai, taip siekiant užtikrinti tikslų, dinamišką ir integracinį *de jure* ir *de facto* teisminių sistemų nepriklausomumą, įskaitant teisininkų ir kitų teisinių profesijų atstovų nepriklausomumą, ataskaitose turėtų būti apžvelgiamas ilgesnis negu vien ankstesnių 12 mėnesių laikotarpis; pabrėžia, kad ES piliečiams ir gyventojams turėtų būti garantuojami tinkami teisinės valstybės standartai, kai jie naudojasi laisvo judėjimo ES teise; pabrėžia, kad faktinė teisė kreiptis į teismą visiems piliečiams yra teisinės valstybės principo pamatas; šią teisę visų pirma reikia užtikrinti sezoniniams darbuotojams ir tarpvalstybiniams darbuotojams, kitoje valstybėje narėse užsiimantiems profesine veikla;

12. pabrėžia, kad veiksmingos, nepriklausomos ir efektyvios teisingumo sistemos yra labai svarbios užtikrinant teisinės valstybės principų laikymąsi; primena, kad Sąjungos teismų sistema apima nacionalines teisingumo sistemas; atkreipia dėmesį į tai, kad, siekiant užtikrinti ES piliečių pagrindines teises ir laisves, teisingumo sistemos ir teisėjai privalo būti nepriklausomi ir apsaugoti nuo bet kokio – tiesioginio ar ne – bet kurių subjektų, įskaitant politines institucijas, spaudimo, grasinimo ar kišimosi; palankiai vertina tai, kad šalia tarnybos trukmę, motyvus atmesti skundą ir atleidimą, paaukštinimą, drausmines procedūras ir sankcijas reglamentuojančių mechanizmų teismų nepriklausomumo rodikliais taip pat įvardinti teisminių organų sudėtis ir skyrimo metodai; pabrėžia, kad šių rodiklių stebėjimas turi būti atliekamas nuolat ir įtvirtintas visapusiškame visų stabdžių ir atsvarų sistemų vertinime, sykiu nevertinant tik riboto skaičiaus parametrų, taip siekiant išsiaiškinti tikrą teismų sistemų valstybėse narėse nepriklausomumo padėtį;

2021 m. birželio 24 d., ketvirtadienis

13. pažymi, kad 2020 m. ataskaitoje deramai aptariamas būtinybė skaitmeninti teisingumo procedūras ir teisėjų mokymą; primena, kad vis dar labai skiriasi dalyvavimo teisininkams skirtuose mokymuose lygis valstybėse narėse; apgailestauja, kad ataskaitoje nepateikiama informacijos apie teisininkams skirtus mokymus;

14. yra susirūpinęs dėl labai mažėjančio kai kurių valstybių narių teisingumo sistemų nepriklausomumo ir didėjančio ir akivaizdaus ES teisės, įskaitant Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimus, nesilaikymo; atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriose valstybėse narėse teismų nepriklausomumo klausimas ir toliau kelia didelį susirūpinimą, kaip nurodyta kai kurių šalių skyriuose; ragina Komisiją aiškiai įvertinti ir nurodyti tokius trūkumus ir nustatytus faktus, kurie įvardijami kaip aiškus pavojus, kad bus sunkiai pažeistas teisinės valstybės principas; yra labai susirūpinęs dėl to, kad Komisija greitai ir teisiškai nesureagavo į šalių skyriuose nustatytas dideles grėsmes, susijusias su teisinės valstybės principo taikymu, ypač po to, kai šios grėsmės iš tiesų tapo teisinės valstybės principo pažeidimais; ragina Komisiją pateikti svarų, paprastą ir aiškų skirtingų nacionalinių teisingumo sistemų vertinimą ir atkreipti dėmesį į tai, kur galima taikyti geriausią panašių sistemų patirtį ir kaip būtų galima pašalinti panašius trūkumus;

15. pabrėžia, kad, remiantis ES sutarties 17 straipsnio 1 dalimi, Komisija turi užtikrinti Sutarčių ir antrinės teisės aktų taikymą, taip pat ir tais atvejais, kai po 2020 m. ataskaitos paskelbimo šalių skyriuose nustatytos sunkių ES sutarties 2 straipsnyje išdėstytų vertybių pažeidimų grėsmės tapo tikrove;

16. viešai smerkia politinį spaudimą Vengrijoje ir Lenkijoje, kuriuo siekiama neleisti nacionaliniams teismams Europos Sąjungos Teisingumo Teisme pradėti proceso dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, kaip nustatyta ES sutarties 267 straipsnyje, o tuo siekiama užkirsti kelią nacionaliniams teisėjams užduoti klausimus Europos Sąjungos Teisingumo Teismui dėl ES reikalavimų dėl teismų nepriklausomumo; mano, kad tokia praktika prieštarauja Sutartims ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nusistovėjusiam atitinkamų nuostatų aiškinimui; yra pasibaisėjęs didėjančiu ir tyčiniu Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų nesilaikymu; mano, kad šie neteisėti pokyčiai kelia sisteminę grėsmę ES teisės vienybei ir nuoseklumui ir pačios Sąjungos veikimui; ragina Komisiją į būsimas ataskaitas įtraukti išsamius duomenis apie tai, kaip valstybės narės laikosi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų; todėl laikosi nuomonės, kad rengiant būsimas metines ataskaitas, atliekant vertinimą, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų nesilaikymą reikėtų laikyti sunkiais pažeidimais; primygtinai ragina Komisiją užtikrinti skubų ir tinkamą teisinį reagavimą į atsisakymą taikyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimus ir jų laikytis, pvz., teismų veiksmus, kaip nustatyta SESV 260 straipsnyje; ragina Komisiją atidžiai stebėti nacionalinių teismų sprendimus dėl ES teisės viršenybės nacionalinių konstitucinių normų atžvilgiu ir pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą prieš valstybes nares, kurios nuolat pažeidžia šį principą; be to, smerkia tai, kad Lenkijos ministras pirmininkas paprašė Konstitucinio Tribunolo priimti sprendimą dėl nacionalinių konstitucinių normų viršenybės prieš ES teisę;

17. pažymi, kad civilinės, baudžiamosios ir administracinės teisenos procedūrų lėtumas kelia didelį pavojų, ne tik dėl teisinės valstybės principo laikymosi; ragina Komisiją į būsimas teisinės valstybės principo laikymosi ataskaitas įtraukti kalėjimo sąlygų vertinimą, neišnagrinėtų teismo bylų skaičių ir vidutinę teismo procesų trukmę kiekvienoje valstybėje narėje;

Kovos su korupcija sistema

18. palankiai vertina tai, kad kiekvienos šalies skyriuje kovos su korupcija pastangoms buvo skirtas atskiras skyrius, nes sisteminė korupcija kenkia tiek teisinės valstybės veikimui, tiek ES piliečių pasitikėjimui valdžios institucijų, valstybės tarnautojų ir teisminių institucijų priimtais sprendimais; pabrėžia, kad korupcija, nukreipdama viešąsias lėšas nuo visuomenės reikmių, kurioms jos skirtos, sumažina viešųjų paslaugų lygį ir kokybę ir taip pažeidžia pagrindines teises; tvirtina, kad, nors nacionalinių kovos su korupcija teisės aktų, politikos ir strategijų buvimą galima laikyti pažanga, tačiau teisinei valstybei labai svarbus jų įgyvendinimas ir paskesnis jų praktinis veiksmingumas ir jį taip pat būtina įvertinti; pabrėžia, kad kovos su korupcija sistemos turėtų apimti tokias sritis kaip etikos taisyklės, sąmoningumo ugdymo priemonės, turto deklaracijos taisyklės, nesuderinamumas ir interesų konfliktai, viešieji pirkimai, vidaus kontrolės mechanizmai, lobizmo ir „sukamųjų durų“ reiškiniui skirtos taisyklės; ragina valstybes nares ir institucijas sukurti veiksmingas priemones, kuriomis būtų užkertamas kelias rizikai, ji būtų nustatoma, būtų šalinami korupcijos ir sukčiavimo atvejai ir skiriamos sankcijos, taip pat sukurti mechanizmai, kuriais naudojantis būtų galima atgauti lėšas tokiais atvejais, ypač nuolat stebint tiek ES, tiek nacionalinių viešųjų lėšų naudojimą; pažymi, kad 2020 m. ataskaitoje vis dar beveik nėra kovos su korupcija sistemos atsparumo vertinimo, siekiant naikinti su korupcija susijusią riziką viešųjų pirkimų srityje;

19. ragina Komisiją daugiau dėmesio skirti netinkamam ES lėšų naudojimui, visų pirma turint omenyje Teisinės valstybės sąlygų reglamentą, ir peržiūrėti tinkamą tyrimų ir prokuratūros tarnybų veikimą kiekvienoje valstybėje narėje, susijusį su sukčiavimo, įskaitant mokestinį sukčiavimą, korupciją ir kitus ES teisės pažeidimus, susijusius su ES biudžeto

įgyvendinimu ar Sąjungos finansinių interesų apsauga, atvejų tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu; reiškia susirūpinimą dėl potencialiai didėjančios rizikos, kad Sąjungos biudžetu bus piktnaudžiaujama siekiant bloginti teisinės valstybės srities padėtį kai kuriose valstybėse narėse;

20. yra labai susirūpinęs dėl didėjančios su korupcija susijusių nusikalstamų veikų grėsmės; ragina Komisiją atnaujinti Sąjungos kovos su korupcija teisės aktus, jei reikia, ir juos patobulinti, tam naudojant šios ataskaitos išvadas, taip siekiant geriau reaguoti į nustatytus trūkumus ir parengti deramą politikos priemonių rinkinį, kuriuo būtų kovojama su teismine korupcija valstybėse narėse; atkreipia dėmesį į pavojų, kurį kelia korupcijos masto didėjimas Sąjungos teisinės tvarkos sanglaudai, bendros politikos veiksmingumui, pagrindinių teisių apsaugai, Sąjungos tarptautiniam patikimumui ir jos vidaus rinkos veikimui – visais šiais atvejais teisinė valstybė atlieka svarbų vaidmenį; ragina Komisiją apibrėžti geriausią patirtį, nustatyti sritis, kuriose itin dažnai pasitaiko korupcijos atvejų, ir parengti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip pagerinti padėtį, ir pasinaudoti tomis žiniomis siekiant atnaujinti ir sustiprinti Sąjungos kovos su korupcija sistemą;

21. primena, kad pranešėjai atlieka esminį vaidmenį kovojant su organizuoto nusikalstamumo, korupcijos ir pinigų plovimo srities nusikalstamomis veikomis;

22. įspėja, kad vienodos, aktualios ir konsoliduotos statistikos trūkumas visose valstybėse narėse ir sunkumai, susiję su informacijos apie ES programų naudos gavėjus rinkimu, trukdo įvertinti ir palyginti duomenis apie korupcijos nusikaltimų tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už juos; todėl ragina Komisiją remti ir skatinti tokių nusikalstamų veikų apibrėžčių suderinimą visoje Sąjungoje, taip pat geriau pasinaudoti esamais duomenų rinkiniais ir metodika siekiant nustatyti naujus duomenų rinkinius, kad visoje ES būtų galima gauti palyginamuosius duomenis apie korupcijos bylų nagrinėjimą; pabrėžia, kad kovojant su korupcija svarbu remti ir stiprinti ES institucijų, valstybių narių, Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ir Europos prokuratūros (EPPO), bendradarbiavimą; mano, kad kovai su korupcija būtina numatyti ne tik tvirtus įgaliojimus, bet ir didesnį biudžetą, skirti daugiau išteklių ir visą kitą paramą, kurios reikia minėtoms institucijoms ir įstaigoms;

Žodžio laisvė: žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas, meninė ir akademinė laisvės

23. palankiai vertina tai, kad į ataskaitą įtrauktas konkrečiai žiniasklaidos laisvės ir pliuralizmo stebėjimui skirtas skyrius; ypač palankiai vertina dėmesį žurnalistų saugumui; primygtinai ragina Komisiją pateikti nacionalinių žiniasklaidos laisvės ir pliuralizmo apsaugos sistemų efektyvumo ir veiksmingumo vertinimą; pabrėžia, kad svarbu vertinti ir stebėti žiniasklaidos padėtį valstybėse narėse, ypač išnagrinėjant priemones, kurių bet kokia vyriausybė ėmėsi siekdama nutildyti kritikuojančią žiniasklaidą ir (arba) pakenkti žiniasklaidai ir pliuralizmui, taip siekiant išvengti pavojaus toliau skatinti žiniasklaidos koncentraciją kelių subjektų rankose, nes tai gali trukdyti laisvos ir nepriklausomos informacijos sklaidai;

24. apgailestauja, kad trūksta vertinimo, susijusio su nacionalinio lygmens visuomeninės ir privačios žiniasklaidos sektoriumi ir jo *de jure* ir *de facto* nepriklausomumo nuo nacionalinių valdžios institucijų, politinių partijų ar bet kokio pobūdžio kišimosi lygiu, taip pat galimų interesų konfliktų ir žiniasklaidos koncentracijos ir skaidrumo, susijusio su žiniasklaidos priemonių nuosavybe, vertinimo; pabrėžia, kad reikia užtikrinti privačių žiniasklaidos veiklos vykdytojų finansinę nepriklausomybę ir tvarios veiklos sąlygas, siekiant išvengti žiniasklaidos politinio užgrobimo; atkreipia dėmesį į nepakeičiamą visuomeninės žiniasklaidos vaidmenį ir pabrėžia, kad labai svarbu užtikrinti ir išlaikyti jos nepriklausomumą ir laisvę nuo politinio kišimosi; apgailestauja dėl to, kad neatliktas *de jure* ir *de facto* nacionalinių žiniasklaidos reguliavimo įstaigų nepriklausomumo vertinimas; mano, kad reikėtų atidžiai stebėti, ar tinkamai įgyvendintas Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos ([30]) 30 straipsnis ir, jei kiltų įtarimų, reikėtų po to skubiai pradėti pažeidimo tyrimo procedūras; ragina Komisiją atitinkamai ištirti (ypač visuomeninių transliuotojų) mėginimus įbauginti ir sugėdinti žurnalistus, be kita ko, tiesioginius išpuolius prieš užsienio žurnalistus kaip viešus priešus už jų tiriamuosius darbus;

25. yra susirūpinęs dėl prastėjančios žiniasklaidos laisvės ir žiniasklaidos pliuralizmo padėties kai kuriose valstybėse narėse nuo tada, kai buvo paskelbta 2020 m. ataskaita; yra labai susirūpinęs dėl fizinių, psichologinių ir ekonominių grasinimų, smurto, nusikaltimų ir pasikėsinimų, nukreiptų prieš žurnalistus ir žiniasklaidos darbuotojus Sąjungoje ir vykdomus reaguojant į jų veiklą, ir primena, kad tokie išpuoliai dažnai sukelia savicenzūrą; ragina Komisiją į būsimų ataskaitų šalių skyrius įtraukti prieš žurnalistus visoje Sąjungoje surengtų išpuolių apžvalgą, ypač daug dėmesio skiriant žurnalistų nužudymams, įskaitant faktinį paskesnių baudžiamųjų tyrimų ir procedūrų nepriklausomumą nuo politinio kišimosi, ir atitinkamus valstybių narių reakcinius veiksmus;

([30]) OL L 303, 2018 11 28, p. 69.

26. susirūpinęs pažymi, kad žiniasklaidos laisvei kylantys iššūkiai yra glaudžiai susiję su meninės ir akademinės laisvės ribojimu; todėl ragina išplėsti šį ramstį ir į jį įtraukti visus saviraiškos laisvės, įskaitant kovą su neapykantos retorika, aspektus, taip pat atitinkamai pakeisti ramsčio pavadinimą;

27. reiškia susirūpinimą dėl valdžios institucijų ir įtakingų asmenų naudojamų teisinių priemonių kritikams užtildyti, pvz., strateginio bylinėjimosi prieš visuomenės dalyvavimą ar teisės aktų, kuriais su asmenų pagrindinėmis teisėmis nesuderinamu būdu ribojama teisė į saviraiškos laisvę; ragina valstybes nares priimti teisės aktus, siekiant apsaugoti žurnalistus nuo tokios praktikos; ragina Komisiją pasiūlyti ES teisės aktus, skirtus kovai su strateginiu bylinėjimusi prieš visuomenės dalyvavimą, siekiant apsaugoti žurnalistus nuo nepagrįsto bylinėjimosi;

28. pažymi, kad žiniasklaidos laisvės mažėjimas lemia aktyvesnį atpirkimo ožių ieškojimą nusitaikant į mažumas, pvz., LGBTI asmenis, migrantus ir pabėgėlius, kuriam dažnai vadovauja valdžios institucijos, ir dėl to intensyvėja neapykantos retorika, nukreipta prieš šias grupes, bei žiniasklaidos cenzūra; ragina Komisiją būsimose ataskaitose įvertinti neapykantos nusikaltimų ir neapykantos retorikos poveikį diskriminacijai;

Kiti su stabdžių ir atsvarų sistema susiję instituciniai klausimai, įskaitant palankios pilietinės erdvės apsaugą

29. palankiai vertina su stabdžių ir atsvarų sistema susijusį ataskaitos ramstį ir jame nagrinėjamas išskirtines priemones, kurių imtasi kovojant su COVID-19 pandemija; primena, kad vyriausybės nustatytos ekstremaliosios situacijos priemonės, kuriomis paisoma teisinės valstybės principo, pagrindinių teisių ir demokratinės atskaitomybės principų, yra reikalingos siekiant kovoti su pandemija ir jos turėtų būti kertinis visų kovos su COVID-19 plitimu pastangų pagrindas; mano, kad su ekstremaliąja situacija susiję įgaliojimai turi būti papildomai tikrinami siekiant užtikrinti, kad jie nebūtų naudojami kaip pretekstas ilgam laikui pakeisti įgaliojimų pusiausvyrą; yra susirūpinęs dėl naudojimosi COVID-19 neatidėliotinomis priemonėmis kaip dingstimi diskriminaciniams teisės aktams sparčiau priimti; ragina Komisiją toliau vykdyti išskirtinių priemonių stebėseną, siekiant užtikrinti, kad akto projektai būtų laiku ir skaidriai parengti ir įgyvendinti ir kad jie būtų būtini, proporcingi, socialiniu požiūriu teisingi bei laikini, taip pat kad teismų uždarymas nedarytų neproporcingai didelio poveikio teisei į apskundimą teismine tvarka; atsižvelgdamas į tai atkreipia dėmesį į parlamentinio tikrinimo bei konsultavimosi su pilietine visuomene vaidmenį; ragina Komisiją laiku toliau stebėti laipsnišką priemonių atšaukimą; ragina Komisiją užtikrinti, kad COVID-19 pandemijos metu ir jai pasibaigus valstybės narės gerbtų ir apsaugotų ES piliečių teises bei jų paisytų;

30. primena, kokios svarbios yra nepriklausomos nacionalinės žmogaus teisių institucijos ir ombudsmeno įstaigos, visapusiškai laikantis Paryžiaus principų, taip pat lygybės institucijos išsaugant ES piliečių teises ir suteikiant galimybę ginti teisinės valstybės principą nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis; yra labai susirūpinęs dėl pastarojo meto bandymų Lenkijoje pažeisti nacionalinio ombudsmeno nepriklausomumą nuo įstatymų vykdomosios valdžios; palankiai vertina tai, kad 2020 m. ataskaitoje nurodytas ombudsmeno institucijų vaidmuo, ragina Komisiją kitame metiniame cikle daugiau dėmesio skirti nacionalinių ombudsmenų bei lygybės institucijų veiklai, atidžiau nagrinėjant, kaip jie veikia, jų nepriklausomumo lygį ir tikrąjį jų indėlį užtikrinant, kad būtų įgyvendintos tinkamos apsaugos priemonės; ypač atkreipia dėmesį į tai, kad po 2020 m. ataskaitos paskelbimo sumažėjo kai kurių valstybių narių lygybės institucijų nepriklausomumas, o tai kelia tiesioginę grėsmę piliečių pagrindinėms laisvėms; pakartoja, kad yra susirūpinęs dėl vis mažėjančios nepriklausomos pilietinės visuomenės erdvės kai kuriose valstybėse narėse, ypač kalbant apie moterų teises, mažumas ir žmogaus teisių gynėjus, įskaitant veiklos kriminalizavimą, nepagrįstą administracinę naštą, galimybės gauti finansavimą ribojimą, finansinės paramos propagavimo veiklai mažinimą, taip pat susirinkimų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas ribojimą;

31. atkreipia dėmesį į tinkamos pilietinės erdvės svarbą skatinant ir stebint ES vertybes ir užtikrinant vyriausybių atskaitomybę jų laikymosi srityje, taip pat būnant atsvara silpnėjant teisinei valstybei ir puoselėjant teisinės valstybės kultūrą; ragina Komisiją 2021 m. ataskaitoje atlikti išsamesnį pilietinės erdvės vertinimą; mano, kad naudinga apsvarstyti galimybę apibrėžti aiškius palankiai pilietinei erdvei taikomus kriterijus, siekiant ilguoju laikotarpiu toliau stiprinti šią analizės sritį, įskaitant, be kitų sričių, pilietinėms laisvėms palankią teisinę aplinką, pilietinių organizacijų finansinio perspektyvumo ir tvarumo sistemą, įskaitant vyriausybės kuriamų nevyriausybinių organizacijų klausimą, galimybę priimti sprendimus ir dalyvavimą juos priimant, teisę gauti informaciją, saugią erdvę, įskaitant žodinių ir fizinių išpuolių atvejus ir atsaką į juos, šmeižto kampanijas ir teisinį, administracinį bei fiskalinį priekabiavimą, be kita ko, dėl strateginio bylinėjimosi prieš visuomenės dalyvavimą, jų kuriamą atgrasomąjį poveikį bei ilgalaikes pasekmes aktyviam pilietiškumui kitoje šalyje; pakartoja, kad ES institucijos turėtų palaikyti atvirą, skaidrų ir nuolatinį dialogą su atstovaujamosiomis asociacijomis ir

pilietine visuomene; ragina Komisiją savo būsimose ataskaitose įvertinti, ar visose valstybėse narėse ES piliečiams užtikrinama galimybė naudotis politinėmis teisėmis;

32. apgailestauja dėl to, kad Vengrija neįgyvendino ESTT sprendimo dėl neteisėtų apribojimų, nustatytų pilietinės visuomenės organizacijų finansavimui, kurį teikia už Vengrijos ribų įsisteigę asmenys, o tai yra sunkus teisinės valstybės principo pažeidimas, ir taip įtvirtino mažėjančios pilietinės visuomenės erdvės procesą šioje šalyje; primygtinai ragina Komisiją kreiptis į ESTT dėl Vengrijos ir prašyti skubos tvarka pritaikyti atgrasančias finansines sankcijas pagal SESV 260 straipsnį; susirūpinęs pažymi, kad vis daugiau valstybių narių priima teisės aktus, kuriais labai stipriai ribojamos pilietinės visuomenės organizacijų asociacijų ir saviraiškos laisvės, ir taip prisidedama prie mažėjančios pilietinės visuomenės erdvės;

33. apgailestauja dėl to, kad ataskaitoje aiškiai nepripažįstamas kai kurių ES valstybių narių nacionalinių valdžios institucijų organizuojamas tyčinis regreso demokratijos ir teisinės valstybės principo taikymo srityje procesas ir dėl to vykstantis laipsniškas (pusiau) autokratinių režimų kūrimas, pagrįstas laipsnišku visos stabdžių ir atsvarų sistemos naikinimu; ragina Komisiją pripažinti ir atsižvelgti į įvairias solidžių ir pripažintų organizacijų, vertinančių, kaip laikui bėgant valstybės narės laikosi demokratijos, teisinės valstybės principo ir žmogaus teisių, metines ataskaitas bei rodiklius;

Ataskaitos apimtis. Trūkstamos sritys

34. apgailestauja dėl to, kad 2020 m. ataskaitoje nevisiškai apimamos ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintos demokratijos ir pagrindinių teisių vertybės, kurioms poveikis daromas iš karto, kai tik šalių padėtis teisinės valstybės srityje pradeda blogėti;

35. ragina Komisiją įtraukti visų ES šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių skyrius, įskaitant išsamią jų teisingumo sistemų, kovos su korupcija sistemų, žiniasklaidos laisvės ir pliuralizmo padėties, taip pat institucinės stabdžių ir atsvarų sistemos analizę;

36. pakartoja, kad teisinės valstybės principas, demokratija ir pagrindinės teisės yra neatsiejamai susiję ir kad reikia didinti informuotumą apie ES sutarties 2 straipsnyje ir Chartijoje įtvirtintas vertybes; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę į būsimas ataskaitas įtraukti visų Chartija užtikrinamų teisių taikymą; pabrėžia, kad bet kokie valstybių narių veiksmai, kurių jos imasi veikdamos pagal ES teisę, privalo atitikti Chartijos teises ir principus; todėl primygtinai ragina išlaikyti ryšį tarp teisinės valstybės principo laikymosi ir lygybės prieš įstatymą, teisės į veiksmingą teisinę gynybą nepriklausomame ir nešališkame teisme, teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir teisės gauti teisinę pagalbą, būti ginamiems ir atstovaujamiems, taip pat nepriklausomos teisinės pagalbos teikimo asmenims, neturintiems pakankamai išteklių, ir teisės į gerą administravimą, kaip nustatyta Chartijos 41 straipsnyje;

37. griežtai smerkia tai, kad kai kuriose ES valstybėse narėse nevisapusiškai laikomasi ES ir tarptautinės teisės aktų, pvz., nediskriminavimo ar prieglobsčio srityse, kaip parodė Vengrijos atvejis, nes ji neįgyvendino kelių ESTT ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų, susijusių su galimybe pasinaudoti prieglobsčio procedūra, įskaitant automatinį ir neteisėtą sulaikymą bei maisto stygių, taip pažeidžiant migrantų ir prieglobsčio prašytojų teises teikti paraišką dėl tarptautinės apsaugos;

38. susirūpinęs pabrėžia, kad visoje Sąjungoje, prieštaraujant ES sutarties 2 straipsniui, toliau nevisapusiškai gerbiamos pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, įskaitant neįgaliuosius, vaikus, religines mažumas, ypač šiuo metu, kai Europoje didėja antisemitizmas ir islamofobija, romus ir kitus etninėms bei kalbinėms mažumoms priklausančius asmenis, migrantus, prieglobsčio prašytojus, pabėgėlius, LGBTI+ asmenis ir vyresnio amžiaus asmenis, taip pat moteris, teisės; atkreipia dėmesį į akivaizdžią prastėjančių teisinės valstybės standartų ir pagrindinių teisių bei mažumų teisių pažeidimų atitinkamose valstybėse narėse sąsają; ragina Komisiją įvertinti nuolatinius demokratijos ir pagrindinių teisių pažeidimus visoje Sąjungoje, įskaitant išpuolius prieš pažeidžiamoje padėtyje esančius asmenis;

39. palankiai vertina Komisijos paskelbtą strategiją siekiant stiprinti Chartijos taikymą; mano, kad kasmet dėmesį sutelkiant į vieną iš anksto nustatytą temą nebūtų galima akcentuoti kitų sunkių tais metais įvykdytų Chartijos pažeidimų; mano, kad atliekant tokią metinę peržiūrą turėtų būti teikiama informacija išsamiam stebėsenos mechanizmui ir kad dėl to jos metodika, ciklas ir apimtis turėtų būti suderinti su metinėmis ataskaitomis; reiškia apgailestavimą ir susirūpinimą dėl Komisijos nenoro pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą tais atvejais, kai nesilaikoma Chartijos nuostatų;

40. ragina valstybes nares parengti metines ataskaitas dėl demokratijos, teisinės valstybės principo ir pagrindinių teisių, įskaitant lygybę ir mažumoms priklausančių asmenų teises;

41. atkreipia dėmesį į tai, kad Sąjungos metinių ataskaitų teikimo mechanizmu turėtų būti sujungtos ir pakeistos esamos priemonės, kad būtų išvengta dubliavimosi, visų pirma metinė teisinės valstybės principo taikymo ataskaita, Komisijos teisinės valstybės priemonės, Komisijos metinė ataskaita dėl Chartijos taikymo, Tarybos dialogas teisinės valstybės klausimais ir bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmas (BTM), kartu užtikrinant didesnį papildomumą ir suderinamumą su kitomis turimomis priemonėmis, įskaitant procedūras pagal ES sutarties 7 straipsnį, pažeidimų nagrinėjimo procedūrą ir biudžeto sąlygas; mano, kad trys institucijos savo vertinime turėtų naudotis metinio stebėsenos ciklo metu nustatytais faktais, siekiant pritaikyti ES sutarties 7 straipsnį ir biudžeto sąlygas; pabrėžia, kad turi būti gerbiami kiekvienos iš trijų institucijų vaidmenys ir prerogatyvos; įsipareigoja savo kasmetį darbą, susijusį su teisinės valstybės principo taikymu ir ataskaitomis dėl pagrindinių teisių, suderinti su platesniu metiniu stebėsenos ciklu dėl ES sutarties 2 straipsnio ir imtis šio darbo iš karto po to, kai bus paskelbta Komisijos teisinės valstybės principo taikymo ataskaita;

42. ragina atlikti vertinimą siekiant nustatyti, ar Chartijos nediskriminavimo sąlygos taikymo sritis yra pakankamai plati, kad teisinės valstybės principo taikymo užtikrinimas valstybėse narėse ir Sąjungoje atitiktų Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 14 straipsnį, ir kokių tolesnių veiksmų ES institucijos gali imtis, kad užtikrintų tinkamą jos taikymą; primena, kad, nors teisminės institucijos taiko Chartiją tik įgyvendindamos ES teisę, siekiant puoselėti bendrą teisinės valstybės kultūrą svarbu, kad į Chartijoje įtvirtintas teises būtų atsižvelgiama visada; todėl ragina Komisiją taip pat apsvarstyti galimybę rengti į Chartiją orientuotus teisėjų ir praktikuojančių teisininkų mokymo modulius;

Ataskaitos šaltiniai ir metodika

43. ragina Komisiją stiprinti reguliarų, įtraukų ir struktūruotą dialogą su vyriausybėmis ir nacionaliniais parlamentais, nevyriausybinėmis organizacijomis, nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis, ombudsmenais ir lygybės institucijomis, profesinėmis asociacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais; be to, ragina Komisiją toliau leisti teikti tiek viešas, tiek konfidencialias ataskaitas, siekiant apsaugoti ir remti žmogaus teisių gynėjus bei teisinės valstybės principo taikymo specialistus, kuriems kyla pavojus dėl nacionalinių valdžios institucijų ar jų įgaliotinių vykdomo strateginio bylinėjimosi prieš visuomenės dalyvavimą, baudžiamojo persekiojimo ar priekabiavimo; teigiamai vertina tai, kad 24 valstybės narės skaidriai ir viešai paskelbė savo 2020 m. ataskaitai pateiktus duomenis, tačiau apgailestauja dėl to, kad trys valstybės narės atsisakė tai padaryti; ragina užtikrinti visapusišką proceso skaidrumą ir kad visi valstybių narių pateikti duomenys būtų skelbiami viešai; mano, kad pilietinės visuomenės organizacijos turėtų aktyviai dalyvauti visuose peržiūros ciklo etapuose;

44. apgailestauja dėl to, kad Komisija nesikonsultavo su suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant Parlamentą, dėl 2020 m. ataskaitos metodikos kūrimo ir pasirengimo proceso ir kad ji nesiekė gauti grįžtamosios informacijos apie jų tinkamumą;

45. primena, kad Komisija turi atsižvelgti į atitinkamą informaciją, gautą iš susijusių šaltinių ir pripažintų institucijų; primena, kad atitinkamų tarptautinių organų, pvz., JT, ESBO ir Europos Tarybos prižiūrimų organų, nustatyti faktai yra itin svarbūs siekiant nustatyti padėtį valstybėse narėse; mano, kad ES pagrindinių teisių informacinė sistema (EFRIS) yra informacijos šaltinis šioje srityje; ragina Komisiją paskatinti ES pagrindinių teisių agentūrą teikti metodinius patarimus ir atlikti tikslinius lyginamuosius mokslinius tyrimus, kad būtų panaikintos spragos ir pateikta papildoma informacija svarbiausiose teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos srityse; pabrėžia, kad rengiant teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą reikia įtraukti nepriklausomų ekspertų grupę, bendradarbiaujant su ES pagrindinių teisių agentūra ir Venecijos komisija, kad būtų padedama nustatyti pagrindinius teigiamus ir neigiamus pokyčius kiekvienoje valstybėje narėje;

46. pabrėžia, kad pilietinė visuomenė yra pagrindinis partneris, padedantis nustatyti teisinės valstybės principo pažeidimus ir skatinti demokratiją bei pagrindines teises; tvirtai tiki, kad Komisija šiais klausimais turėtų pradėti oficialų ir nuolatinį dialogą su pilietinės visuomenės atstovais ir užtikrinti prasmingą jų dalyvavimą rengiant metinę teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, kad, remiantis 2020 m. ciklo NVO patirtimi, pagal temas suskirstytos konsultacijos vykstant diskusijoms dėl teisinės valstybės principo taikymo padidintų proceso veiksmingumą ir pilietinės visuomenės teikiamą vertingą grįžtamąją informaciją; pabrėžia, kad konsultacijų klausimynas turėtų suteikti galimybę suinteresuotiesiems subjektams pranešti apie aspektus, kurie nepatenka į Komisijos numatytą taikymo sritį ir kurie galėtų padėti toliau įvertinti, ar pagal konstitucinę tvarką numatyti veiksmingi mechanizmai, kuriais ribojamas toks naudojimasis įgaliojimais;

47. laikosi nuomonės, kad konsultacijų su pilietine visuomene laikotarpiai dažnai galėtų būti vertinami kaip per trumpi ir turėtų būti deramai pritaikyti bei lankstūs, siekiant užtikrinti išsamų ir visapusišką indėlį; nurodo, kad dėl to suinteresuotiesiems subjektams, ypač pilietinės visuomenės organizacijoms, tapo sudėtingiau parengti ir planuoti savo teikiamus duomenis, taip pat vykdyti vietos lygmens informuotumo didinimo veiklą, kurią jie ketina vykdyti ataskaitos

paskelbimo tikslais; pažymi, kad konsultacijų organizavimas, kol nepaskelbti metiniai vieši statistiniai duomenys, lemia skurdesnius teikiamus duomenis; ragina Komisiją suteikti galimybę teikti informaciją įvairiomis kalbomis; siūlo užtikrinti, kad suinteresuotųjų subjektų informacijos teikimo sistema būtų nuspėjama ir lankstesnė; pažymi, kad konsultacijos gali būti patobulintos užtikrinant, be kita ko, kad bus imtasi tolesnių veiksmų bendradarbiaujant su pilietinės visuomenės veikėjais dėl jų pateiktos informacijos;

48. mano, kad siekiant Europos Sąjungoje sustiprinti demokratiją, teisinės valstybės principą ir pagrindines teises, ypač svarbu metinio stebėsenos ciklo metu bendradarbiauti su Europos Taryba ir jos Parlamentine Asamblėja, be kita ko, sudarant sistemingesnę partnerystę; ragina Komisiją į šalims skirtus skyrius įtraukti duomenis dėl Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų nesilaikymo, kaip įvertino Ministrų Komitetas; ragina, kad pagal ES sutarties 6 straipsnio 2 dalį Sąjungos prisijungimas prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos yra teisinė pareiga; pakartoja, kad reikia nedelsiant pabaigti prisijungimo procesą siekiant užtikrinti nuoseklią žmogaus teisių apsaugos sistemą visoje Europoje ir toliau stiprinti pagrindinių teisių ir laisvių apsaugą Sąjungoje;

II. ***ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo instituciniai aspektai***

49. dar kartą ragina Komisiją ir Tarybą teigiamai sureaguoti į 2020 m. spalio 7 d. Parlamento rezoliucijoje išreikštą raginimą sukurti bendrą ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmą, kuris apimtų visas ES sutarties 2 straipsnyje numatytas vertybes; pakartoja, kad tokie mechanizmai būtini tam, kad būtų stiprinamas ES vertybių skatinimas ir pagarba joms; primena, kad šis metinis ciklas turėtų būti išsamus, objektyvus, nešališkas, pagrįstas faktiniais duomenimis ir vienodai bei teisingai taikomas visoms valstybėms narėms;

Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos

50. pakartoja savo raginimą Komisijai pateikti tikrąjį kiekvienos iš ES sutarties 2 straipsnyje nurodytų vertybių padėties valstybėse narėse vertinimą ir priimti aiškias konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip spręsti nustatytas problemas ir ištaisyti atitinkamus pažeidimus, įskaitant, kai tinkama, įgyvendinimo terminus ir kriterijus, kurių reikia laikytis, įskaitant terminus, tikslus ir konkrečius veiksmus, kurie reikalingi siekiant padėti valstybėms narėms pašalinti ataskaitoje nustatytus trūkumus; ragina imtis tolesnių veiksmų dėl šių iniciatyvų ir jas įtraukti į paskesnes metines arba skubias ataskaitas;

51. rekomenduoja Komisijai suderinti savo rekomendacijas su galimomis taikyti priemonėmis, kad būtų panaikinti nustatyti trūkumai; ragina Komisiją atidžiau stebėti, kaip atitinkamos valstybės narės įgyvendina konkrečioms šalims skirtus skyrius ir prireikus aktyvuoti kitas teisinės valstybės principo taikymo priemones, kad būtų pasiekti rezultatai, kai rekomendacijos nėra įgyvendinamos; mano, kad Komisija galėtų dažniau kreiptis į ESTT dėl pažeidimų nagrinėjimo; pabrėžia, kad svarbu nustatyti aiškias teigiamas ir neigiamas tendencijas kiekvienoje valstybėje narėje ir poreikį ypatingą dėmesį skirti palyginimui su praėjusių metų ataskaita;

Tarpinstitucinis susitarimas

52. mano, kad dabartiniai instituciniai susitarimai dėl metinių ataskaitų neatitinka Parlamento lūkesčių; tikisi, kad trys institucijos sukurs nuolatinę tarpinstitucinę darbo grupę, kaip Parlamentas siūlė savo 2020 m. spalio 7 d. rezoliucijoje;

53. ragina Komisiją ir Tarybą nedelsiant pradėti derybas su Parlamentu dėl tarpinstitucinio susitarimo pagal SESV 295 straipsnį, siekiant į esamas priemones įtraukti teisinės valstybės mechanizmo sukūrimą, įtvirtintą teisiškai privalomu aktu, kuriuo trys institucijos įpareigojamos vykdyti skaidresnį ir geriau reguliuojamą procesą, dar aiškiau nustatant jų pareigas, įtraukiant nepriklausomų ekspertų grupę, kuri teiktų patarimus šioms trims institucijoms, glaudžiai bendradarbiaujant su ES pagrindinių teisių agentūra, kad visų ES vertybių apsauga ir skatinimas taptų nuolatine ir matoma Sąjungos darbotvarkės dalimi; mano, kad 2020 m. spalio 7 d. Europos Parlamento rezoliucijos dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo sukūrimo priede pateiktas pasiūlymas yra tinkamas pagrindas tokioms deryboms; mano, kad kol kas bandomasis projektas, kuriame dalyvautų nepriklausomi ekspertai, vertinantys atitiktį ES vertybėms, galėtų padėti sukaupti reikiamų žinių ir praktinės patirties;

Papildomumas kitų teisinės valstybės principo taikymo priemonių atžvilgiu

54. pakartoja, kad demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmas turi papildyti ir sustiprinti dabartines ir būsimas procedūras pagal ES sutarties 7 straipsnį, bet jokiais būdais neturi jų pakeisti; labai apgailestauja dėl to, kad Taryba nesugebėjo padaryti reikšmingos pažangos pagal pradėtas ES sutarties 7 straipsnio procedūras užtikrindama pagarbą ES vertybėms; pažymi, kad dėl to, jog Taryba nesiryžta taikyti ES sutarties 7 straipsnio nuostatų, iš tiesų sudaromos sąlygos nepaisyti ES sutarties 2 straipsnyje numatytų vertybių, be kita ko, akivaizdžiai nesilaikant ESTT sprendimų ir

priekabiaujant prie tų, kurie siekia laikytis teisinės valstybės principo kai kuriose ES valstybėse narėse; apgailestauja, kad Taryba neorganizavo klausymų pasinaudojusi COVID-19 kaip pretekstu, nepaisant to, nėra jokio teisinio įpareigojimo, pagal kurį būtų reikalaujama, kad klausymai būtų rengiami tiesiogiai, o ne per vaizdo konferencijas; reikalauja viešai paskelbti bet kokią Tarybos Teisės tarnybos teisinę nuomonę, kurioje būtų nurodyta kitaip; primygtinai ragina Tarybą paspartinti procedūras pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį ir užtikrinti, kad klausymai būtų skubiai atnaujinti ir taip pat būtų atsižvelgiama į naujus pokyčius; pakartoja raginimą Tarybai po klausymų pateikti konkrečias rekomendacijas atitinkamoms valstybėms narėms, kaip nustatyta ES sutarties 7 straipsnio 1 dalyje, ir nurodyti šių rekomendacijų įgyvendinimo terminus; ragina Konferencijoje dėl Europos ateities apsvarstyti galimybę peržiūrėti ES sutarties 7 straipsnį, įskaitant balsavimo reikalavimus, kad procedūra būtų veiksmingesnė, ypač siekiant panaikinti vienbalsiškumą dėl sankcijų taikymo; primygtinai reikalauja, kad būtų gerbiamas Parlamento vaidmuo ir kompetencija, visų pirma teisė būti tinkamai informuotam apie teisinės valstybės priemonių procedūras, įskaitant klausymus pagal ES sutarties 7 straipsnį;

55. mano, kad, nors metinė ataskaita yra esminė stebėsenos priemonė, būtina pateikti aiškias rekomendacijas dėl nustatytų problemų ir imtis reikiamų tolesnių veiksmų; pakartoja, kad tais atvejais, kai nepašalinti trūkumai ir neįgyvendintos rekomendacijos, metinė ataskaita turėtų būti naudojama kaip pagrindas priimant sprendimą, ar pradėti vieną ar kelias atitinkamas priemones, pvz., ES sutarties 7 straipsnyje numatytą procedūrą, sąlygų mechanizmą, ar pradėti taikyti teisinės valstybės priemones arba ar pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūras, įskaitant pagreitintas procedūras, laikinųjų apsaugos priemonių ESTT taikymą ir veiksmus dėl ESTT sprendimų, susijusių su ES vertybių apsauga, nevykdymo; pabrėžia, kad prie ataskaitos bet kuriuo atveju turėtų būti pridėtos rekomendacijas, kurias reikia įgyvendinti, įskaitant įgyvendinimo terminus; primena, kad kartu galima pateikti ieškinį dėl teisių pažeidimo, susijusio su ES sutarties 7 straipsnio 1 dalies pagrįstuose pasiūlymuose nurodytais klausimais, kaip jau nurodė ESTT; primygtinai ragina Komisiją prireikus aktyviai naudoti pažeidimo nagrinėjimo procedūras, siekiant užkirsti kelią regresui teisinės valstybės principo klausimu nacionalinėse teisingumo sistemose; mano, kad per Konferenciją dėl Europos ateities turėtų būti dar geriau konsoliduotas Sutarties nuostatose nusistovėjęs teisinis ES teisės viršenybės principas; ragina per Konferenciją dėl Europos ateities apsvarstyti galimybę sustiprinti ESTT vaidmenį saugant pagrindines Sąjungos vertybes;

56. palankiai vertina tai, kad Bendroje deklaracijoje dėl Konferencijos dėl Europos ateities „Europos teisės ir vertybės, įskaitant teisinės valstybės principą“ yra viena iš temų, kurias reikia aptarti Konferencijoje; ragina per Konferenciją dėl Europos ateities apsvarstyti dabartinių ES sutarties 2 straipsnyje nustatytų principų pažeidimų stebėsenos, prevencijos ir kovos su jais priemonių veiksmingumą ir pateikti konkrečius apčiuopiamų veiksmų pasiūlymus, kuriais būtų stiprinamas ES priemonių rinkinys;

57. pabrėžia, kad Reglamento dėl teisinės valstybės sąlygų, tikslas ir taikymo sritis aiškiai apibrėžti Reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 teisės nuostatose; pabrėžia, kad Teisinės valstybės sąlygų reglamentas įsigaliojo, jis tiesiogiai taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d. ir yra privalomas visas, kiek tai susiję su visais įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimais visose valstybėse narėse, visų pirma apimant lėšų pagal priemonę „Next Generation EU“ išmokėjimą, ir kad ES institucijos jį taiko neprivalėdamos priimti gairių ar prašyti teisminio aiškinimo; mano, kad 2020 m. gruodžio 10–11 d. Europos Vadovų Tarybos išvados dėl Teisinės valstybės sąlygų reglamento prieštarauja ES sutarties 15 ir 17 straipsniams ir SESV 288 straipsniui, nes jomis sukuriamas nereikalingas teisinis netikrumas dėl papildomų Komisijos gairių ir sustabdytas reglamento priėmimas SESV 263 straipsnio taikymo atveju, kaip yra šiuo metu Vengrijai ir Lenkijai neseniai pateikus ieškinius dėl panaikinimo; pakartoja savo raginimą Komisijai nedelsiant imtis veiksmų pagal Teisinės valstybės sąlygų reglamentą siekiant nedelsiant visapusiškai pasinaudoti esamomis tyrimo priemonėmis, kad būtų pašalinti teisinės valstybės principo taikymo trūkumai valstybėse narėse, kurie daro pakankamai tiesioginį poveikį patikimam ES biudžeto finansų valdymui arba kelia didelę riziką, kad toks poveikis bus daromas; ragina Komisiją griežčiau taikyti Bendrųjų nuostatų reglamentą ([31]) ir Finansinį reglamentą ([32]), siekiant kovoti su diskriminaciniu ES lėšų naudojimu, kaip ir tuo atveju, kai ji sustabdė lėšų teikimą miesto ar vietos savivaldybėms, kurios teigė esančios „nepriklausomos nuo LGBTI ideologijos“;

58. ragina Komisiją naudotis metinėje ataskaitoje nustatytais faktais atliekant savo vertinimą, sudarantį mechanizmo, kuriuo siekiama apsaugoti biudžetą nuo teisinės valstybės principo pažeidimų, pagrindą, taip pat atliekant bet kokį kitą susijusį esamų ir būsimų biudžeto priemonių vertinimą; dar kartą ragina Komisiją į savo metinę teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą įtraukti skyrių, kuriame būtų pateikta atvejų, kai teisinės valstybės principų pažeidimai konkrečioje

([31]) OL L 347, 2013 12 20, p. 320.
([32]) OL L 193, 2018 7 30, p. 1.

valstybėje narėje galėtų daryti pakankamai tiesioginį poveikį arba, kai kyla didelis pavojus, kad jis galėtų daryti tokį poveikį patikimam ES biudžeto finansų valdymui, analizė, kuri galėtų būti pagrindas pradėti taikyti sąlygiškumo mechanizmą; primygtinai ragina Komisiją stiprinti metinių teisinės valstybės principo taikymo ataskaitų ir Teisinės valstybės sąlygų reglamento sinergiją, jas naudojant kaip atskiras, bet viena kitą papildančias priemones;

59. pripažįsta, kad Komisija privalo naudotis metine teisinės valstybės principo taikymo ataskaita kaip svarbiu informacijos šaltiniu rengdama bylas dėl Teisinės valstybės sąlygų reglamento taikymo, kuri, be kita ko, turėtų apimti informaciją iš Europos Audito Rūmų, OLAF ir Europos prokuratūros ataskaitų, Komisijos ir nacionalinių audito institucijų ataskaitų, Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų sprendimų, ES pagrindinių teisių agentūros analizių ir informaciją iš skirtingų sistemų, pvz., ankstyvojo nustatymo ir draudimo dalyvauti procedūroje sistemos (EDES) siekiant apsaugoti Sąjungos interesus ir ARACHNE; ragina Komisiją, kad metodikoje, kuria naudojamasi, būtų paaiškintas ryšys tarp teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos ir teisinės valstybės sąlygų mechanizmo; primena, jog itin svarbu, kad teisinės valstybės principų pažeidimo atveju priimant priemones būtų tinkamai apsaugoti teisėti galutinių gavėjų ir naudos gavėjų interesai;

60. ragina Komisiją skatinti pagarbos vertybėms kultūrą, įtvirtintą ES sutarties 2 straipsnyje, be kita ko, stiprinant pastangas, kuriomis propaguojamas ES pilietiškumo ugdymas, įskaitant teisinės valstybės principą; ragina Komisiją pradėti vykdyti specialią programą, kuria būtų remiamos novatoriškos iniciatyvos, kuriomis siekiama skatinti ES pilietiškumo ugdymą; ragina Tarybą ir Komisiją tinkamai informuoti ir teikti pakankamą finansavimą Europos, nacionalinio, regionų ir vietos lygmenų pilietinės visuomenės organizacijoms ir nepriklausomai žurnalistikai, visų pirma strategiškai naudotis Reglamente dėl Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos numatytomis finansavimo galimybėmis, siekiant didinti informuotumą, skatinti ES vertybes ir taikytinas priemones, įskaitant metinę ataskaitą, kovoti su metinėje ataskaitoje įvardytomis grėsmėmis teisinės valstybės principui, ypač tais atvejais, kai nustatomi pažeidimai ir trūkumai; ragina valstybes nares mokytis iš geriausios patirties ir panaikinti nustatytas spragas bei priimti priemones, siekiant pagerinti visų keturių teisinės valstybės principo taikymo ataskaitoje nustatytų pagrindinių ramsčių padėtį; pabrėžia, kad reikia didinti ES piliečių ir gyventojų informuotumą apie nacionaliniu ir ES lygmenimis taikomas priemones ir procedūras, taip pat užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi ir pranešti apie pažeidimus;

III. ***Tolesni veiksmai ir ataskaitos poveikis***

61. ragina Komisiją tolesnėse ataskaitose įvertinti, kaip kito, buvo išspręstos, ankstesnėse ataskaitose analizuotose srityse nustatytos problemos, koks pavojus kyla, kad jos gilės, arba kiek jos pagilėjo, nustatyti teigiamas ir neigiamas tendencijas ir kompleksines problemas, visų pirma sisteminius ar pasikartojančius teisinės valstybės principo pažeidimų modelius, ir pateikti aiškias rekomendacijas panaikinti bet kokį pavojų ar nustatytą tolimą nuo teisinės valstybės principo;

62. pabrėžia, kaip svarbu nacionaliniu lygmeniu informuoti apie metinėje ataskaitoje nustatytus faktus; ragina Komisiją skatinti diskusijas apie ataskaitą nacionaliniuose parlamentuose ir bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis imantis tolesnių su ataskaita susijusių priemonių;

63. ragina Komisiją savo metinėse teisinės valstybės principo taikymo ataskaitose išaiškinti, kad ne visi teisinės valstybės principo trūkumai ir pažeidimai yra tokio paties pobūdžio ir (arba) rimtumo ir kad valstybėms narėms tam tikrą laiką tyčia, sunkiai, nuolat ir sistemingai pažeidžiant ES sutarties 2 straipsnyje išvardytas vertybes šios valstybės gali neatitikti visų kriterijų, pagal kuriuos apibrėžiama demokratija, ir gali tapti autoritariniais režimais; pabrėžia, kad Komisijos pagrindinis prioritetas turėtų būti užtikrinti ES teisės vykdymą, kai pažeidžiamas ES sutarties 2 straipsnis, ir kad prie to turėtų daugiausia prisidėti jos metinės teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos; todėl ragina Komisiją atskirai įvertinti šalis, kuriose šiuo metu vykdomos ES sutarties 7 straipsnyje numatytos procedūros, siekiant parodyti, kaip struktūriškai kenkiama teisinės valstybės principui, siekiant supaprastinti autoritarinio pobūdžio valdymo struktūrų konsolidavimą;

64. pabrėžia, kad ši ataskaita turėtų būti prioritetų teikimo tolesniems ES veiksmams dėl tų valstybių narių, kuriose nustatyta trūkumų ir spragų, pagrindas ir kad šios ataskaitos indėlis dėl visa apimančio demokratijos, teisinės valstybės principo ir pagrindinių teisių mechanizmo turėtų būti pagrindinis;

65. įsipareigoja kuo skubiau po jos paskelbimo pradėti rengti 2021 m. ataskaitą;

2021 m. birželio 24 d., ketvirtadienis

o

o o

66. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai ir valstybių narių vyriausybėms bei parlamentams.